

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ

KAPGEM

KAMU POLİTİKALARI ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME MERKEZİ

ORMAN YANGINLARINI ÖNLEME POLİTİKA RAPORU

Editör

Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Hüseyin YÖRÜR

Prof. Dr. Ufuk COŞGUN

Prof. Dr. Cumhur GÖNGÖROĞLU

Doç. Dr. Ahmet DUYAR

Dr. Öğr. Üyesi Damla YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AYBAR

KAPGEM-4

02.08.2025

GİRİŞ

Türkiye’de ve dünyada orman varlığının korunması çalışmaları yürütülmektedir. Orman varlığının muhafazası için en önemli konu ormanların yangınlardan korunmasıdır. Türkiye’de orman yangınları, orman varlığı üzerinde ciddi tehdit oluşturmaktadır. Bu politika raporu orman yangınları ile mücadele etme konusunda kamu makamlarına, yangınların önlenmesi için politika önerileri niteliğinde hazırlanmıştır.

Türkiye çapında pek çok ilde 2025 yılının Temmuz ayı içerisinde orman yangınları çıkmıştır. Türkiye’de çeşitli illerde orman yangınları halen devam etmektedir. Bu yangınlar nedeniyle yerleşim alanlarında konutların zarar görmesi nedeniyle boşaltılması ve yangından etkilenenlerin geçici süreyle yerleşimlerini terk etmeleri gibi ciddi sorunlar yaşanmıştır. Bununla birlikte, ülkemizi derinden etkileyen can kayıpları yaşanmıştır. Ayrıca ciddi mal kayıpları gerçekleşmiştir. Bu kayıpların önlenmesi için yangın öncesi politikaların analiz edilerek geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Orman yangınlarının önlenmesi için orman yangınları ile ilgili süreçlerin neler olduğu önem taşımaktadır. Bu kapsamda orman yangınları ile ilgili süreçler aşağıdaki üç ana başlık altında incelenmektedir:

- I. Yangın öncesi önlemlerin planlanması, yönetimi ve organizasyonu,
- II. Yangın söndürme sürecindeki planlama, yönetim ve organizasyon,
- III. Yangın sonrası etkilenen ekosistemlerin rehabilitasyonu ve sahaların iyileştirilmesi çalışmaları.

Bu kamu politikası çalışması, orman yangınları ile ilgili I. süreç olan “Yangın öncesi önlemlerin planlanması, yönetimi ve organizasyonu” sürecini analiz etmekte ve buna ilişkin politika önerilerinde bulunmaktadır.

Karabük Üniversitesi Kamu Politikaları Araştırma ve Geliştirme Merkezi (KAPGEM) Orman Politikaları Masası, bu süreçte sorumluluk bilinciyle hareket ederek orman yangınlarının önlenmesi konusunda kamu politikalarını geliştirmek amacıyla aşağıdaki önerileri sunmaktadır.

1. Yerleşim Alanları ile Ormanlar Arasında Tampon Bölgelerin Oluşturulması

Yerleşim alanları ile ormanların iç içe veya çok yakın olması insan kaynaklı orman yangınlarını artırmaktadır. Ayrıca yerleşim alanlarına yakın ormanlar, yerleşim alanlarında

yangın çıkarıcı bir rol oynamaktadır. Bu nedenle yerleşim bölgeleri ile ormanlık alanlar arasında uygun genişlikte tampon bölgeler oluşturulmalıdır.

2. Ormanlık Alanlarda Yangın Emniyet Yol ve Şeritlerinin Artırılması

Ormanlık alanların yangınlardan korunması ve yangın durumunda müdahalenin kolaylaştırılması için oluşturulan yangın emniyet yol ve şeritlerinin günümüz koşullarına göre yeniden planlanması ve artırılması gerekmektedir. Orman yangınlarının emniyet yol ve şeritlerinden aşarak şeridin diğer tarafındaki ormanlık alana geçişini engelleyecek şekilde düzenlenmesi ve düzenli bakımlarının takip edilmesi önem taşımaktadır.

3. Yeni Bina Ruhsatları ve Tarımsal Faaliyetlerde Güvenli Mesafenin Sağlanması

Yeni binalara ruhsat verilirken orman yangını riski açısından güvenli mesafeler dikkate alınmalıdır. Ayrıca, ormanlara bitişik veya yakın mesafedeki arazilerde gerçekleştirilen tarımsal faaliyetler öncesinde, orman sınırında saban veya tapan ile sürülmüş ya da sulanmış güvenli şeritler oluşturulmalıdır.

4. Gece Donanımlı Hava Filosunun Geliştirilmesi

Yangınlara havadan müdahale kapasitesinin güçlendirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle gece saatlerinde ya da sisli hava koşullarında gözlem ve müdahale olanaklarının artırılması için gece görüş ve ısı radar donanımına sahip hava filosunun geliştirilmesi ve bu filonun yangın bölgesine hızlıca sevk edilmesi önemlidir.

5. Kurumlar Arası Koordinasyonun Geliştirilmesi

Yangın riski yüksek bölgelerde kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve orman işletmeleri ve diğer tüm ilgili paydaşlar arasında yangın öncesi planlamanın yapılması, kullanılacak ekipmanların uyumlaştırılması ve yönetim-organizasyonunun önceden belirlenmesi ve geliştirilmesinin sağlanması gereklidir.

6. Yangın Söndürme Personeline Yönelik Hizmet İçi Eğitimlerin Artırılması ve Yaygınlaştırılması

Yangın söndürme faaliyetlerinde, işletme müdürlüklerinden şeflikler düzeyine kadar tüm personelin görev, yetki ve sorumlulukları açıkça belirlenmeli ve bu konuda yaşanabilecek olası karışıklıkları önlemek amacıyla yapılan düzenli hizmet içi eğitimlerin sayısı artırılmalı, niteliği geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

7. Yangın Gönüllülerinin Rol Tanımları, Organizasyonu ve Eğitimleri

Yangın gönüllülerinin orman yangınlarına müdahaledeki rolleri açık bir şekilde yasal olarak tanımlanmalı ve gönüllülerin görev ve sorumlulukları profesyonel ekiplerle eşgüdüm içinde olacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Yaşanan bazı örneklerde, gönüllülerin

çalışmalarıyla resmi ekiplerin uygulamalarının örtüşmediği, hatta bazı durumlarda koordinasyon sorunlarına neden olabildiği görülmüştür. Karabük Üniversitesi Orman Fakültesi akademisyenleri tarafından yönetim ve organizasyon modeli bir proje çerçevesinde yeniden düzenlenebilir. Oluşturulacak yeni yapı, ülke genelinde uygulanmak üzere bir modele dönüştürülebilir. Ayrıca, yangın söndürme faaliyetlerinde çeşitli rollerle görev alacak gönüllülerin eğitimlerinin sayısı artırılmalı ve niteliği geliştirilmelidir.

8. Yangın Risk Tehlike Haritalarının Güncellenmesi ve İlk Müdahale Noktalarının Belirlenmesi

Yangın risk ve haritaları sürekli güncellenmeli, ilk müdahale ekiplerinin yangın bölgesine en fazla 10-15 dakika içerisinde ulaşabileceği lokasyonlar belirlenmeli ve yol ağı planlamalarında yangınlara erişim imkânı dikkate alınmalıdır.

9. Yangın Amirliği Tanımı ve Yetkilerinin Açıkça Belirlenmesi

Orman yangınlarında yangın amirliği tanımı ve yetkileri açıkça belirlenmelidir. Yangına müdahale sürecinde sorumlu yasal yangın amirlerine, hukuken yetkili olmayan kişi veya kurumların baskı ve yönlendirmelerine karşı hukuki güvence sağlanmalıdır. Bölge müdürlüklerinde, orman yangınları konusunda yüksek lisans veya doktora eğitime sahip, deneyimli uzmanların görevlendirilmesi sağlanmalıdır. Orman işletme müdürlükleri ve üniversiteler işbirliğinde olası yangın senaryoları üzerine bilimsel ve uygulamalı çalışmalar yapılmalıdır.

10. Üniversitelerde Orman Yangınları Konusunda Bilimsel Araştırmaların Desteklenmesi

Üniversiteler bünyesinde orman yangınları konusunda bilimsel araştırmaların desteklenmesi, orman yangınlarını önleyici, orman yangınlarının söndürülmesinin kolaylaştırılması ve yangın sonrası rehabilitasyon çalışmalarının planlanması açısından önemli kazanımlar sağlayacaktır.

11. Toplumsal Bilinçlendirme Çalışmaları

Orman yangınları konusunda topluma yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları geliştirilmelidir. Özellikle yangına hassas kritik dönemlerde, tüm basın-yayın organları aracılığıyla toplumda farkındalık oluşturacak duyurular artırılmalıdır.

12. Büyük Yangınlarda Söndürme Planı Koordinasyonu

Orman işletme müdürlüklerinin imkanlarıyla söndürülmesi mümkün olmayan büyük orman yangınlarında, takviye destek ekiplerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu olası destek talepleri

yangın sezonu öncesinde planlanıp, en yakın komşu işletme müdürlüklerinden başlayarak, daha uzak ikincil mesafedeki işletme müdürlüklerine doğru azalmalıdır. Böylece ekiplerin daha verimli istihdamı sağlanabilecektir. Bu destek planlarının daha önceden hazırlanması sayesinde her birim kendi görev alanını ve destek olacağı birimleri bileceği için en kısa sürede görev sahasına intikali sağlanacaktır. Bu kapsamda, Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları Tebliğinin güncel gelişmelere göre revize edilmesi uygun olacaktır.

13. Yangın Gözetleme Kulelerinin Etkinliğinin Artırılması

Yapay zekâ teknolojileri ve ileri Coğrafi Bilgi Sistemlerinden yararlanılarak genel görüş kabiliyeti yüksek yangın gözetleme kule sayıları arttırılmalı ve mevcut tüm yangın gözetleme kulelerinin işlevselliği iyileştirilmelidir. Erken tespit ve müdahale sayesinde yangınların büyümeden söndürülmesi mümkün olacaktır.

14. Yangın Kırım Uzmanlığının Kurulması

Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde ya da bağımsız STK'lar iş birliğiyle "Yangın Kırım Uzmanlığı" oluşturulmalıdır. Yangın Kırım Uzmanları yangınların nedenlerini araştırarak faillerinin bulunmasını ve ilgili birimlere bildirilmesini sağlayabilir. Bu durum, caydırıcılık sağlayarak, toplumun orman yangınları konusunda daha bilinçli ve dikkatli davranmasına yardımcı olacaktır.

15. Yer Ekiplerine Yönelik Yeni Ekipmanların Geliştirilmesi

Orman yangın risk ve tehlikesinin yüksek olduğu alanlarda yangın önleme ve söndürme amaçlı çalışmalarda kullanılmak üzere ergonomik, kullanımı kolay yeni ekipmanların tasarımı gerçekleştirilmelidir.

16. Orman Yangın Risk ve Tehlikelerinin Yüksek Olduğu Alanlardaki Yerleşim Birimlerinin Önceliklendirilmesi

Orman yangın risk ve tehlikelerine karşı yerleşim birimlerinin tahliye eylem planlarının yapılarak vatandaşların konuya ilişkin bilgilendirilmesi, orman yangınlarına ilk müdahaleyi gerçekleştirebilecek araç-gereçlerle yerleşim birimlerinin donatılması, yerleşim birimlerinde temel ilk yardım müdahale eğitimlerinin verilmesi çalışmaları yapılmalıdır. Bu programların oluşturulması ve uygulanması yöresel bölgesel ve ulusal kaynak destekleriyle, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve STK'ların katkılarıyla gerçekleştirilmelidir.

17. Orman Yangını Risk Haritalaması ve Paydaş Katılımı

Orman işletme müdürlükleri ve şeflikleri, orman yangını risk düzeylerine göre sınıflandırılarak haritalanmalıdır. Orman yangın riskinin yüksek olduğu yörelerde orman alanlarıyla iç içe yaşayan topluluklara yönelik olarak yapılacak önleme çalışmalarında bu sınıflandırma rehber alınmalıdır.

18. Afet Ulaşım Ağı Oluşturulması

Orman yangınlarını önleyebilmek ve yangınla mücadeleyi kolaylaştırmak için, köyler arasında ve orman arakesiti alanlar arasında Afet Ulaşım Ağı oluşturulmalıdır. Bu güzergahlar, yeterli genişlikte ve yangınlara müdahaleye elverişli olacak şekilde planlanmalı, Coğrafi Bilgi Sistemleri (GIS) ortamında haritalanarak uygulama planları hazırlanmalıdır. Ayrıca bir uygulama modülü üzerinden hizmet veriyor olmalıdır.

19. Tarım Kaynaklı Orman Yangınlarının Önlenmesi

Buğday ve arpa üretimi yapılan, yangın açısından risk taşıyan yerleşim birimlerinde, Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri ile Orman Genel Müdürlüğü'nün ORKÖY destekleri aracılığıyla anızların sürülerek ortamdan kaldırılmasının sağlanabilmesi için üreticilere gerekli teşvikler sağlanmalıdır. Aynı zamanda üretim alanlarında belirli aralıklarla kontroller yapılmalı ve böylelikle hem tarımsal üretimin sürdürülmesi hem de yangın riski yönetimi birlikte ele alınmalıdır.